

DONACIJE TEKSTILA VEZANE UZ TRADICIJSKO ODIJEVANJE ŽENA BIOGRADSKE REGIJE KONCEM 19. I POČETKOM 20. STOLJEĆA

MIRA HLANUDA-VEGAR
Zavičajni muzej Biograd na moru
Krešimirova obala 22
HR-23210 Biograd na moru

UDK 391.2
Stručni rad
Professional paper
Primljeno: 28. 10. 2005.

Proteklih su godina Zavičajnom muzeju Biograd na moru donirani vrijedni odjevni predmeti koji se odnose na tradicijsko odijevanje žena grada Biograda i okolice, nošeni u razdoblju od konca 19. i početkom 20. stoljeća.

Ove vrijedne donacije upotpunjuju zbirku tekstila u etnografskom odjelu, a predmeti se sistematski skupljaju od vremena osnivanja Muzeja kao samostalne ustanove, godine 1971.

1.

Građanska varijanta ženske nošnje grada Biograda, najpotpunije je prikazana u donaciji koja je u 2002. godini donirala Maruška Lukačić, a odnosi se na odjevne predmete koje je u svom životu nosila njezina majka **M a r i j a L u k a č i ć**, rođena Strpić (1901. – 1982.). Donacija obuhvaća "f u š t a n e" (suknje) od finih kupovnih tkanina, crne boje i tradicionalnog kroja, zatim "k o p o r a n e" (kratke haljetke do struka) od crnog samta, donje rublje, donaciju posteljine, kao i donaciju 19 metalnih predmeta, koji se odnose na posrebrni pribor za objedovanje - žlice, vilice i noževe.

Donirani predmeti su:

5 k o p o r a n a (haljetaka do struka)

1 svilena t r a v e s a i k a m i ž o t a (pregača i ukrasna prednjica)

3 crne t r a v e s e (pregače)

1 smeđi vuneni plet

3 f u š t a n a (suknje s poramenicama)

2 duge ženske košulje

3 kombineta

2 ženske pamučne gaće
pribor za ručavanje (19 komada)

- s u k a n j a c i b i l j a c – posteljina tkana od domaće vune, kojom su se pokrivali djed i baka donatorice, Vice i Kata Lukačić.

Donacija ženske tradicijske odjeće Marije Strpić Lukačić (1901. – 1982.) vrijedan je doprinos izučavanju tradicijskog odjevanja žena grada Biograda i okolice. Žena je porijeklom iz imućne biogradske porodice koja je kombinirala tradicionalni način odijevanja s europskom modom. Odjeću je prilagodila sebi, svojoj ličnosti i tradiciji.

Ženska odjeća zadržala je tradicionalni kroj, nose se f u š t a n i (suknje s prslučićem) od kupovnih tkanina, povrh njih se oblače k o p o r a n i (haljetak do struka), ispod k o p o r a n a se nosi bijelo o p l e ć e (kratka bluza). Obuću sačinjavaju cipele, ponekad i s visokom petom, po utjecaju na građansku odjeću. Kosa se češljala na tradicionalan način, pletenice su se omatale uokolo glave. Oglavlje, bilo da se radi o f a c o l i m a ili p o k r i v a č i, polako nestaje.

2.

U 2003. godini napravljen je uvid u privatnu zbirku fotografija i predmeta, unuke veleposjednika Šime Pelicarića iz Sv. Filipa i Jakova, prof. Asje Stipić, rođene Marušić.

Snimljeno je cca 100 fotografija koje se odnose na: - etnografsku zbirku tekstila i nakit, predmete materijalne kulture koji su bili u uporabi uglavnom do II. svjetskog rata.

U 2004. godini prof. Asja Stipić donirala je Zavičajnom muzeju sljedeće predmete:

1 k u v e r t u za krevet

1 s u k a n j a c

1 d e k u

1 b i j e l i p l e t

1 k o m b i n e t

1 š o t a n u

3 kom. ženskih pamučnih gaća

dvodjelni kupaći k o s t i m koji se nosio krajem 19. i početkom 20. st.

1 tkanu torbu p r e g a č u

3 t k a n i c e

2 tkana uzorka za torbe iz dinarske zone

Među predmetima iz zbirke tekstila, ističu se tkani predmeti kao što su tkana ženska pregača, s tri strane obrubljena resama, tkana vunom po vuni. Vezuje se vunanim trakama oko struka. Interesantna je tkana torba s motivima četverokuke, što je karakteristika dinarske zone.

Osim tkanih predmeta, interesantni su predmeti koji se odnose na donaciju donjeg rublja koje se šivalo od bijelih pamučnih tkanina, te se ukrašavalo čipkom i bušenim vezom.

3.

Donacija prof. Ljiljane Pinčić iz Zadra, porijeklom iz obitelji Strpić iz Biograda na moru, odnosi se na predmete vezane za izučavanje ženske i muške tradicijske odjeće s početka 20. stoljeća.

Donacija obuhvaća:

1 k u v e r t u

1 par ženskih nazubaka

foto-portret Mare Strpić rođ. Colić (1868. – 1937.)

foto-portret Milana Strpića (1855. – 1937.)

Na portretu Mare Strpić rođene Colić, istaknut je tradicijski način češljanja kose i tradicijsko odijevanje žena biogradske regije s početka 20. stoljeća. Kosa je podijeljena po sredini, spletena u dvije pletenice koje se omataju oko glave.

Dominira bijelo oplate (ženska košulja) sa okruglim okovratnikom.

Fuštana (suknja s poramenicama) je otvorenih prednjica tako da se ističe oplate (košulja). Povrh crnog fuštana oblačio se crni koproan – kratki kaputić dugih rukava.

Na portretu Milana Strpića (1855. – 1937.), veletrgovca iz Biograda vidljiv je tradicijski način oblačenja. Povrh košulje od platna, ravno krojene s niskim okruglim ovratnikom, oblačio se prsluk – krožet - preklopljenih prednjica, sa srebrnim pucetom. Dominira kratki kaput – kaparan – od smeđeg sukna.

Osim portreta, koji su svjedočanstvo tradicijskog odijevanja muškaraca i žena biogradske regije, koncem 19. i početkom 20. stoljeća Muzeju su poklonjeni vrijedni tekstilni predmeti i to kverta - pokrivalo za krevet, tkana šarenom vunom, tkanje na riblju kost, i jedan par ženskih nazubaka - niskih ženskih čarapa upletenih na stopalu domaćom vunom: crne, crvene, plave i zelene vune. Na stopalo je oko gležnja prišivena crvena i zelena čoha, s

pamučnim sitnim vezom u bodu lančancu. Oni su jedini par sačuvanih ženskih nazubaka iz Biograda, pohranjeni u Muzeju.

Umjesto zaključka

Ove su donacije vrijedan doprinos izučavanju tradicijske narodne kulture, a posebno su vrijedan doprinos obogaćenju našeg fundusa iz etnografije koji se odnosi na zbirku tekstila i poznavanje tradicijskog oblačenja muškaraca i žena krajem 19. i početkom 20. stoljeća.

Značajne su tim više, jer ustanova, unatoč nastojanjima osoblja Muzeja, ne dobiva gotovo nikakva sredstva za otkup i kataloško - publicističku prezentaciju muzejske građe, a muzejski se programi financiraju u vrlo skromnim okvirima. Zahvaljujući donatorima, ovako sakupljena muzejska građa bit će pohranjena u muzejske depoe i čekati bolje dane.

Dio ovih donacija, svakako će jednog dana naći svoje mjesto u stalnoj muzejskoj postavi iz etnografije, a donacija Maruške Strpić Lukačić već je bila prikazana biogradskoj javnosti na tematskoj izložbi "Žena i odijevanje do četrdesetih godina dvadesetog stoljeća", kojom prigodom je zahvaljeno donatorima, za naš Muzej na vrlo vrijednoj muzejskoj građi.

1. Marija Lukačić, rođena Strpić (1901. – 1982.), čija je odjeća donirana Muzeju

2. K o p o r a n - d i o donacije Lukačić

3. k o m b i n e t majke donatorice Asje Stipić, Sv. Filip i Jakov, fundus etnografskog odjela Zavičajnog muzeja Biograd na moru

4. dio donacije donjeg rublja Asje Stipić iz Sv. Filipa i Jakova, fundus Etnografskog odjela Zavičajnog muzeja Biograd na moru

**TEXTILE DONATIONS CONNECTED WITH THE
TRADITIONAL WOMAN'S CLOTHING IN THE REGION OF
BIOGRAD IN THE END OF THE 19TH AND THE BEGINNING
OF THE 20TH CENTURIES**

(Summary)

During the last years some valuable articles of clothing connected with the traditional dressing of women in Biograd and its surroundings from the end of the 19th and the beginning of the 20th centuries were donated to the Country museum in Biograd. These valuable donations enriched the textile collection of the Ethnographic museum, and the artefacts have been systematically collected since the time of the establishment of the museum as an independent institution in 1971.

